

Käräjäoikeuden menettely pakkokeinoasioissa

ASIAN VIREILLETULO

Tuomioistuinlain 3 luvun 2 §:n 2 momentin mukaan hovioikeuden on ilmoitettava valtioneuvoston oikeuskanslerille tietoonsa tulleista seikoista, jotka saattavat johtaa virkasyytteen nostamiseen hovioikeudessa.

Rovaniemen hovioikeuden presidentti on 28.2.2025 mainitussa tarkoituksessa lähettänyt oikeuskanslerinvirastoon Kainuun käräjäoikeuden 13.2.2025 antamat päätökset (PK 25/5 ja PK 25/6) ja hovioikeuden käräjäoikeudesta hankkimat päätöksiin liittyvät asiakirjat. Hovioikeuden ilmoituksen mukaan käräjäoikeus ei ollut ratkaissut 24.1.2025 vireille tulleita pakkokeinolain 7 luvun 14 §:n 2 momentissa tarkoitettuja pyyntöjä syytteen nostamisen määräajan pidentämisestä saman pykälän 3 momentin mukaisessa määräajassa vaan vasta 8.2.2025 päättyneen määräajan jälkeen. Päätöksissään 13.2.2025 käräjäoikeus oli hylännyt pyynnöt syytteen nostamisen määräajan pidentämiseksi sillä perusteella, että määräajan pidentämiseksi tehtyjä pyyntöjä ei ollut ratkaistu määräajassa.

SELVITYS

Käräjäoikeuden puheenjohtajana hovioikeuden ilmoittamissa asioissa toiminut Kainuun käräjäoikeuden käräjätuomari A on antanut apulaisoikeuskanslerin pyytämät selvityksen ja lisäselvityksen. Kainuun käräjäoikeuden laamanni on antanut asiasta lausuntonsa.

RATKAISU

Pakkokeinolain (806/2011) 7 luvun 14 §:n 1 momentin mukaan takavarikko on kumottava niin pian kuin se ei ole enää tarpeen ja takavarikoitu esine, omaisuus tai asiakirja viipymättä

palautettava siihen oikeutetulle, jollei palauttamiselle ole luvun 18 tai 23 §:stä johtuvaa tai muualla laissa säädettyä estettä. Pykälän 2 momentin mukaan takavarikko on kumottava myös, jos syytettä sen perusteena olevasta rikoksesta ei nosteta tai menettämisseuraamusta koskevaa vaatimusta panna vireille neljässä kuukaudessa esineen, omaisuuden tai asiakirjan takavarikoimisesta. Tuomioistuimien voi pidättämiseen oikeutetun virkamiehen pyynnöstä pidentää määräaika pykälässä tarkemmin säädettyin tavoin. Pyyntö määräajan pidentämiseksi on 3 momentin mukaan esitettävä viimeistään kaksi viikkoa ennen määräajan päättymistä. Tuomioistuimen on otettava määräajan pidentämistä koskeva asia käsiteltäväksi viipymättä ja ratkaistava se määräajan kuluessa.

Pakkokeinolain 7 luvun 22 §:n 1 momentin mukaan takavarikkoa koskevasta tuomioistuimen päätöksestä saa valittaa erikseen. Valitus ei estä takavarikoimista. Pykälän 2 momentin mukaan takavarikon voimassaoloajan pidentämistä koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta.

Hovioikeuden ilmoituksessa mainituissa asioissa takavarikko oli tehty 8.10.2024 ja pyynnot määräajan pidentämiseksi olivat tulleet käräjäoikeudessa vireille 24.1.2025 (asianumerot PK 25/5 ja PK 25/6). Käräjätuomari A oli ottanut asiat viipymättä käsiteltäväkseen ja varannut asianosaisille tilaisuuden toimittaa käräjäoikeudelle lausumat. Selvityksensä mukaan hän oli kuitenkin katsonut takavarikon voimassaolon määräpäivän vahingossa väärin, minkä seurauksena lausumien määräajaksi oli asetettu 10.2.2025. A on kertonut olleensa ratkaisun antamista edeltäneen viikon lomalla eikä asialle ollut enää tehtävissä mitään siinä vaiheessa, kun käräjäsihteeri oli tuonut hänelle asiakirjat loman jälkeen. A ratkaisi asiat 13.2.2025 hylkäämällä pyynnot syytteen nostamisen määräajan pidentämiseksi sillä perusteella, että määräajan pidentämiseksi tehtyjä pyyntöjä ei ollut ratkaistu määräajassa.

Käräjäoikeuden laamanni on lausunnossaan todennut kysymyksessä olevan kaksi pakkokeinoasiaa, joissa käräjäoikeus ei ole ratkaissut pakkokeinolain 7 luvun 14 §:n 2 momentissa tarkoitettuja pyyntöjä syytteen nostamisen määräajan pidentämisestä saman pykälän 3 momentin mukaisessa määräajassa. Laamanni on lausunnossaan viitannut asiat ratkaissseen A:n selvitykseen, jossa tämä on todennut katsoneensa takavarikon voimassaolon vahingossa väärin.

Tuomioistuinlain (673/2016) 9 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan tuomarin on virkatoimissaan oltava tunnollinen ja huolellinen.

A on laiminlyönyt ratkaista pyynnot määräajan pidentämiseksi pakkokeinolain 7 luvun 14 §:n 3 momentissa säädettyssä määräajassa. Virhe on sijoittunut tuomarin tehtävien ydinalueelle ja koskenut sisällöltään selkeän ja ehdotonta käsittelyaikaa koskevan sääntelyn soveltamista. Virhe tämänkaltaisessa asiassa on omiaan heikentämään luottamusta lainkäyttötoiminnan asianmukaisuuteen ja saattaa vaarantaa merkittävästi asianosaisten oikeusturvaa.

A oli lisäksi päätöksissään virheellisesti todennut, että niihin on oikeus hakea muutosta. Selvityksessään A on todennut ilmeisesti ajatelleensa, että päätöksissä olisi ollut kyse pakkokeinolain 7 luvun 22 §:n 1 momentin mukaisesta tilanteesta. Kun A ei ollut päätöksissään kuitenkaan antanut ratkaisua takavarikkoon, kyse on ollut ainoastaan takavarikon voimassaolon pidentämistä koskevista päätöksistä, joihin ei edellä mainitun pykälän 2 momentin mukaan saa hakea muutosta. Virheellisen muutoksenhakuohjauksen antamisesta on aiheutunut, että määrääjän pidentämistä pyytänyt oli laatinut aiheettomaksi osoittautuneen hovioikeudelle osoitetun valituksen.

Asioissa ei ole ilmennyt virheistä aiheutuneen konkreettisia oikeudenmenetyksiä. Pakkokeinoasioissa takavarikon kohteena oli epäiltyjen hallusta takavarikoitu rikoksen tekoväline. Hovioikeudelle osoitetun valituksen yhteydessä syyttäjä on ilmoittanut ottaneensa takavarikkoasian käsiteltäväkseen esitutkintaviranomaiselta sen jälkeen, kun ilmeni, että käräjäoikeus ei ollut tehnyt takavarikon määrääjän jatkamista koskevia päätöksiä laissa säädetyssä määrääjässä.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Kainuun käräjäoikeuden käräjätuomari A on edellä kerrotuin tavoin laiminlyönyt ratkaista pyynnöt määrääjän pidentämiseksi laissa säädetyssä määrääjässä ja ilmoittanut päätöksissään virheellisesti niihin olevan muutoksenhakuoikeus.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan, jos virkamies, julkisyhteisön työntekijä tai muu henkilö julkista tehtävää hoitaessaan on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, oikeuskansleri voi antaa asianomaiselle huomautuksen vastaisen varalle, mikäli hän ei harkitse olevan aihetta syytteen nostamiseen.

Annan mainitun lainkohdan nojalla käräjätuomari A:lle huomautuksen hänen edellä kerrotusta menettelystään.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Lähetän päätökseni tiedoksi asiasta ilmoittaneelle Rovaniemen hovioikeudelle.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Petri Martikainen

Esittelijäneuvos

Juho Lehtimäki